

ואכזריותו, תקופות כאלה עושות את מילטון האלהי למוכירו של הזר קרומביל, את הצייר דויד—לכן בריתו של רוביספייר, את הכומר לאמנה, הכיב האב-הקדוש, — לפיטן השוין והחרוז; הן המעלות את שיניה האומלל על במת-ההרנה, השולחות את מרם-די-סטאעל הענוגה—לכתת רגליה בארצות נכרות.

והנה המהפכה הרוסית. אי-אפשר להשמש בתשאי ולהתבא אל הכלים, עד המשורר להגיד כפה-מלא ובדברים כרוזים, המקבל הוא את השנויים, המתהווים לעינוי והמפלסים להם נתיב, כמו שהם, עם ד מ י ו ת ב ל י לירתם, או הוא מתקומם לנגדם ומשוללם. ואין דקבל את ההופעות מתוך זהירותו של בעל-בית, של פיליסטר, לקבל רק את מקצתן, את הנבחר שבהן. מהויבים אנו — אם בדעתנו דקבלן— להתייחס אליהן באמונה ובכמתון, בבמתון זה אשר בו התייחס איוב אל אלהיו, לקב, את הטובה ואת הרעה ולברך על שתיהן כאחת. לקבל את החדש — לא קל הוא הדבר.

ישנן תרצבות הישן החביב, הרחוק והקרוב, הנראה לנו ככל מאורה של הנפש. ישנו גם פחד החדש, המתפתל ובא כנחש עקלתון, אין לך מחנה נורא מהתגלמותה ורגעי התהוותה של משאת-נפש. משורר אחר בכה כל ימיו, שלא הלב, הלב הטהור והחם, הוא הררשם אח רגשותיו, רק הידים, הידים הנסות, הן המטפלות בעבודה זו. גם החיים לא לבם מגשם אח התקוות הרוממות, רק ידי החיים, הידים הנסות הן הן המטפלות בעבודה זו. מתכרמות, איפוא, פני האיריאה כשעה שהיא נסגרת במסגרת המציאות. ודי ביוון וקצף. יתר על-כן דרוש גם עז-רוח וגודל-לב כדי לקבל את החדש. מה שעבר והיה גם אלהים לא יש, והמה שעתיד להיות האדם לא יתשנו. נתון, איפוא, להפקיר את כל האישיות ולשימה על קרן העתיד; והאגשים זהירים למרי ותמיו

החיים המקובלים מן הקצה אל הקצה. צריך לא רק לברוק ביהוסי-חיים שעברו בירושה, אלא גם לברוא יחוסים-חיים אחרים על-ידי שנוי מרכום של החיים האישיים, על-ידי עבודה ומסירות-נפש. הסמנים הראשונים נראו. כשחיים אנו, שהיפועים אלה יביאו אותם אל דרך המדך של התנועה הלאומית — אל המורה.

צבי ווסלבסקי.

שירי-מהפכה *

שְׁחֹר הָעֶרֶב

צְחֹר הַשֶּׁלֶג.

רוּחַ, רוּחַ!

וְעַל רִגְלֵי לֹא יִכּוֹן אָדָם;

רוּחַ, רוּחַ —

קְבֹדוֹ מְלֵא אִפְסֵי אֶרֶץ.

וְעַל רִגְלֵי לֹא יִכּוֹן אָדָם. יש רגעים, אשר בהם גם המשורר הכורד לנפשו לא יוסף עוד להתלונן בתינוני הלוטותיו. באה הרוח עם סערתה ובהלתה. החיים באים עם ועפם ומפקדים את פקודותיהם. ההתרחקות, העמידה מני-הצד אינן אז גודל-נפש ושאר-רוח, המרוסם, היהיר, האצילי, רק קהות ומורד-לב, הפשוט, הרגיל, השפל. תקופות אלה כולעות את האמן אל קרבן, שוטפות אותו בסתף זרמתן, כי הן גדולות מן עולמו של הפרט, עשירות ממנו קדושות ממנו. רבבות בני-העם עם צווחתם וערבובותם נעשים למוקדם להיד, יחיד ענקי, איום, רבי-אברים, יחיד עם פרצופו, נפשו, סגולותיו, כעורו ויפיו, רצונו ומיאונו, רכותו

Двадцать Скриж. Але-*

ксандръ Блокъ, Москва.

תמיד על מורך-לב!), ש"ה התקירות העמוקות על יתם המשורר אל התאון, אל השוק, וימצאו סוף-סוף, כי שירים אלה הם מקרה אי-נעים בחיי המשורר, ושוב לו ולאחרים שיסיתו מהם את דעתם.

ובכל זאת יש בשירי המהפכה של בלוק נימה חדשה, שלא שמענו רעדה עור בשירים אחרים ממין זה. פה תועים הדים טראגיים על סדרי-עולם ובנות-קול של ספקוק חשאי ושל תוסר-און חבוי מרפרפות בשירים אלה פה ושם. גם א. בלוק ראה את „הרגל המתנוססת ברמה על פני עגלת הנגרים, רגל שמימיה זאת המקרינה עם מותה בקרני אל-מות“, ואשך התרידה את מנותח-נפשו של סיבאסמיאן מירסייה. הלוא הוא אומר:

וְכֵן יִלְכּוּ חֲשׂוֹכֵי קְדוֹשֵׁת-שָׁמַיִם
הַלְּאָה — שְׁנֵימֵי-הָעֶשֶׂר.
וְלִכְלֵךְ נִכְנָנִים הָעַם,
וְעַל מְאוֹס לֶהֱסֵא רֵא צָר...

אך הוא ראה גם:

כֹּה יִלְכּוּ בְּאוֹן צַעֲדָם —
מְאֹהֲרֵיהֶם — בְּלֶבֶת רֵעֵב,
מְרַפְּנֵיהֶם — דְּגַל־דָּם,
וּמְעַמָּה שׂוֹאָה סִתְרֵ-לוֹ,
וּבְדוּרֵי קוֹת לְעַגְלוֹ,
בְּרִגְלֵ בָּהֶּה מַעַל לְסַעֲרָה.
בֵּין פְּתֵי שְׁלֵג וְאַבְקַת זָהָב
עָגוּד שׁוֹשְׁנוֹיִם בְּבָגָיִם לְכַתְרָת —
לְפָנֵיהֶם — הַנְּבִיא סִנְצָרָת.

כמעט כל משוררי המהפכות ראו את שני הרגעים האלה—מעבר האחד תוסר קדושת שם ומעבר האחר צל אלהים עצמו עם כל יפעתו. אבל את הניגודים הפנימיים האלה, המלווים תמיד את התאמצות-הארם להתנבב על עצמו, ראו הם כשתי הופעות בודדות ושונות וכאלו האחת באה להעיד ולפתור את האחרת. ולכן באה תחלה התקוה הנפרוה

הם משאירים פתח תרמה, אשר דרך בו ישובו אחרנית בשעה הרצויה.

מוזין במדות אלה היה א. בלוק כל ימיו. בין הפחדנים לא נמנה מעולם וכן הוא נראה לנו ים בשירי המהפכה שלו. לו היה העוז להביע את רגשותיו ואת יתכו אל המהפכה הרוסית גלוי, כבי עקיפות, ואת שמו חתם עליה— ואצבעותיו לא רעדו. בזרועות פתוחות ובלב חרד קבל אותה עם כל גדלה, יפעתה, התלהבותה, פראיותה, משוכתה ורפינות הכביר. הוא לא שקע בבצת הפרזים ולא ירר אל היום-יום הצר, העפוס והמגבל. הערכה הרוסית הירוקה ורחבת-הידיים קמה, ועה ואתה קם בלוק כאחד מסוסיה פרועי-הרעמה. בלוק הברין ותפס את השאיפות היצירתיות המונחות תחולות בסערתה של הערכה הרוסית, והוא הרגיש את רעבון-הרצון השגוי, אשר הוליד סערה זאת. הפוליטיקה רואה, כמובן, ברעבון זה את התולשה, את תוסר-הבגרות, את המות. אבל בלוק אינו פוליטיקאי ואין הוא מתיחס אל המהפכה רק מנקודת-הראות של החוקים וסדרי הממלכה. הפוליטיקה עיונית תמיד את השנויים; השירה רואה בהם את קרבת-רוחה, את מקורה.

לפני מונחה החוברת הקטנה של א. בלוק, „שנים-עשר“. השער— באותיות תולע. תהוצאה — „הנתיב-החדש“. צביעות התנונים, אותם התנונים הזוהרים והנבונים, היודעים תמיד את הנולד, — צביעות זאת תדין בודאי את השירים האלה ברותחם. איך זה בא אדם ותרדיב עוז פנפשו לחשוות את המהפכה הרוסית, אשר המערב המנוהג ואכול-התרבות מכיפם עליה כעל מרד תיות רעות במכלאות הזירה, — להשוותה אל תנועת הנצרות בעצם הולדתה? ימצאו בזה בודאי גם הלול-הקודש, התרוה כלפי מעלה. ופה תתחיל השלשלת הארוכה של הדבקות באמנות 'הזורה' (המנינה

תעורת האהבה והאזר, תעורת הסקיתים. הסקיתים, שכמים אלה אינם צאצאי ארמונות, יפעת מלכים, פרדסי-חמד מלאכותיים, מזויפים, אשר שפרו את היכלי יורסי, את ההיכלים המלאים עקר, חונף, צביעות, חזונוים והפקרות, לא גדלו תעורה זאת. הערבת הרוסית, הטורח הרחוק, עם הררי אוראל ועין המונגולים העקובה והחושדת המבימה אהריהם לא ולשיריאניות ששחית וכפירה נסח הולידו את התקופה הזאת. "ידים נסות-ענונות" טפחה. ורבה האנדרלמוסיה. האלהים והשמן נתנו ידם זה לזה להרוס איש את מלאכת רעהו. וגדול הוא ערכוב ותחומים, ואין ביכלתנו דעת איר-נכון, כי הוא הסנעה על עכורת-הקודש ומו הוא השליש בה. אין פלא, איפוא, כי כשתון הנצחון איננו. רק אפשרות, יכולת, אבל בזהה או הכרת ויהא גם רצוני — אין.

השיר סקיתים הוא חזביע את המחשבות האלה והוא המחטט בפקוקים אלה. עולה הוא כצורתו, בשק-רוחו, בהתעלות ובכשנב שבו על הגרוסיסקה "שנים-עשר". א. בלוק הדל להראות את תעתועיו, את הוללותו ואת עזיותיו. כבו מלא חרדה ופחד ויתר גם זה הוא מריוו, נא ונכון וידו רומטה.

קיריזנים — מספרךם.

רב, רב, רב מספרנו.

ערכו לקראתנו ונאחז חרב!

אכן סקיתים אנו, אכן אסירים

הגנו

תעקם טבטה העין ותשאף

סרף!

אפשר לחשוב, כי הנצחון קרוב. יש כמלים אלה כעין אזוהרה, אינם. אבל כאות

את מקומה לקח אתרי-כן מזה-נפש. א. בלוק תס את הניגודים כמהותה של המהפכה, כמהלכה ההכרחי. לא זה-מו"זה, וק זה-בתוך זה. על-כן, איפוא, להמר בכבי, אבל לא להתיאש. בלוק, כבן-מהפכה, הוא אומלל, מראני. הוא אינו יכול לעמוד מתחת לדגל-הבד ולמנות את מספר המכנסים אשר בר זה סכיל בקרבו. בלוק הוא מופשט, רוטני, איריאליסט הוא סאמין בהצהר וברצון, ולכן אומיל הוא כראותו את האיריאה בשעה שהיא נמוגת במציאות וכאה ככת המוינה הזאת לירי המעפת ערך-עצמה. "אכן גם א. בלוק לא ניצל מן ההערצה והפאטיטיות. שירי הסעיפים של התכנית הפולישית ושל האסרות הצעקניות נשמעים גם מתוך דבריו. אבל בשיריו יש חפץ אמנותי והדר רליגיוזי. ואפשר שונה הוא בלוק לא כמה שיש בו, רק כמה שאין בו. אין בו התתפארות, ההתגדרות, המסלאה את שירת המהפכה הצרפתית; אין בו הטון הרוות של אדם, המדבר בשם השויון ועונד כתרם לאחזה, ויתר עם זה אינו פוסק מלהשמיע את דבריו בכנגנו: "אנו הגללים, נבחרו תאנוזיות". לא רק ביראנוויה הקל, אלא אפילו לאמנה חזנאי, אשר לא ידע כל פשרות, אשר אטר תמיד: "הו זהה או אחרת, אבל כל תהיו גם זאת וגם אחרת", אפילו לאמנה, אשר גם אחר סתו וכל את חעניים ואת הנרכאים ובין קבריהם כרה לו קבר, — לא יכול להשתחרר מהתפארות זאת, המינחה בטבעה של הצרפתי, שבה סהוד דמו. אפס בקול בלוק נשפע רעד יגון, הכנעה, דכוי ורסיון-עולם. יש בו אותו הרפיון והדכוי הסלאבי ואותה ההטרה הנכאה, כי אין תוסך ואי, מסייע. ביעק לא מצא עוד. עודנו מתפש, ועל החיפושים והכדיקית הוא שר. ואם נכה-רוח הנהו, בכל זאת תלוש והסרי-קרקע איננו. גם הוא רואה את עמו הרוסי צועד בראש ועל שכם אומתו יעמים את

צנורותיהם הגיע אל תפוצות הנודה, נגע אל לבותיהם של אחרים מכחירי האוזה — והנה נוצרה המלה „תחיה“.

טהורה, נהדרה ורבת-קסמים היתה המלה הזאת, עד שרבים, מתוך התלהבותם העצומה, נתעו להאמין, כי בכח קסמיה אלה תוכל להולל נפלאות גם בכל מקום שהוא, — ואפילו מחוץ למקור, שממנה יצאה. מהם, אשר לא הסכימו לשמוע את קול אלהים מדבר אליהם פה-אל-פה, נרתעו מן הקול הזה ויהנו את לבם, למרות או דוקא מהויהם נאמנים לארץ, לעבור לפי-שעה אל פרוורור, אשר בו יתקין העם את עצמו כדי להכניס אחר-יכן אל הסרקלין; ומהם אשר הרתיקו עוד יותר: קמו והכריזו בגאון ובבטחון נסור לאמר: „ארץ ועם — האחרון עדיף!“ מערת-הרוחות גדלה מאד. נכרך העם, נכוכו מנהיגיו ותרדים ונדהמים עמדו ושאלו: „תחיה זו מה תהא עליה?“ ואולם עבר זמן-מה, והנה שקט הסער, העננים נתפורו, שמש הארץ שבה והבהיקה בכל מלוא והרה, וביום בהיר אחד — ותחל העליה אל ארץ האבות. ראית את העם בשדרותיו הרחבות: סוחרים, פועלים, מורים, מתלמדים, סופרים, משוררים, בעלי-מלאכה, תזונים. סרסורים, יהודים סתם, זוגות צעירים, חתן וכלה, — חלום אחר נסוך על כולם, חלום התחיה. נדמה, והנה בליל אפל אחד, הרחק שם, מנכר לימים, בא מלאך כינף, נטלם כשהם נרדמים על כנפיו, מס סימה מהירה אל ארץ פלאות זו ויורידם בעורם נמים — ויעלם. פתאם נפקחו עיניהם, והנה: ארץ חדשה, שמים חדשים, שמש חדשה ומיונת חדשות — הכל חדש, חדש, חדש. כזה הוא, בקרוב, הרושם הראשון שיעשה, ועושה עוד גם עכשיו, הישיב החדש על האיש בימים הראשונים לבואו. אך הנה עיבורים ימים מכפר ולעיניך נגלית כל המציאות כמו שהיא:

עוד הפעם הסתירות הפנימיות ומששטשות את הכל ואין לדעת ואין להבין.

רוסיה סְפִינְגָס, בְּשִׁשׁוֹנָה וּבִינּוֹנָה,
וְעִקְבָה מְשֻׁחָר דְּמִיָּה תְּקָרִים,
תִּשְׁלַח וְתִשְׁלַח וְתִשְׁלַח בְּךָ עֵינָה,
בָּה אֵיבֶת-עוֹלָם, אֶהְבֶּת אֵינֶךָ
מְצָרִים!...

ששון ויגון, שנאה ואהבה — הרגשות קודמות אלו באות כשירי בלוק משולכות יחד. בת-קולה של המהפכה הרוסית. במקום אחר — ששון להודו ויגון לתודו. ברומיה נגעו שפת י אלהים בכוס התרעלה, לא הימננים ומזמורים הם שיריה של מהפכה זו, או שהפנים מתעקמים מתעתיעי השדים, או שהלב נשבר וכמה מתגת-עולם.

זאת איננה מהפכה של המאה השמונה-עשרה עם מעט הדעת וההכמה שלה. מהפכה זו היא זכויותיו של האדם בן המאה העשרים עם נפשו הפצועה, האכולה גענועי-אל ויוקרת אש גיהנום.

וכאדם כן שירתו:

גענועי אל זאש ניהיונם.

ש. צמח.

אירוקה, תמו תרמ"ב.

גִּלְגוּלֵי הָעֵבֶרֶדָה.

לכאורה הכל שם שקוף ובהיר, שטוף והרי שמש, שמש ארצישראלית. וביחד עם זה הנה כעין צעוף-ערפל דק עוטה את הכל. דחשי-סוד, סלודי-קדושה, רמוי-יציצה, — כל אלה נשאים שם ורועדים באוויר, יהודה והגליל, יבנה הריאלית וצפת הסמטורית — צנורותיהם הנעלמים פתוחים תמיד אלה מול אלה, עורנים והומים למינותם המבעית. פעם, וקול